

Анализ подготовки специалистов для торговли в БГЭУ показал, что мы еще не отказались от сложившихся стереотипов мышления в решении данной проблемы. Так, опрос студентов коммерческого факультета университета позволил выявить ряд причин, влияющих на эффективность процесса обучения. В качестве основных, ухудшающих процесс обучения, можно выделить следующие: недостаток информационного обеспечения, недостаточно высокий уровень изложения материала, недостаточность внимания специальным дисциплинам, много ненужных дисциплин и др.

В то же время рынок диктует необходимость подготовки специалиста-менеджера, владеющего приемами работы в коммерческих структурах, хорошо разбирающегося в рыночном механизме, обладающего знаниями в области маркетинга, менеджмента, иностранного языка, анализа хозяйственной деятельности, права, психологии, финансов и т.д.

Переход к рыночным отношениям определил новый подход к процессу подготовки кадров. В первую очередь — это переход к многоуровневому обучению. Необходимость перехода к подготовке бакалавров и магистров диктуется рынком. В этой связи необходима четкая концепция многоуровневой подготовки.

На наш взгляд, концепция подготовки магистров должна охватывать циклы гуманитарных, общенаучных, экономических, менеджмента и др.

Магистр коммерции должен изучить ряд базовых обязательных дисциплин (экономические проблемы развития, менеджмент), специальных дисциплин (административное право, предпринимательство, маркетинг, прогнозирование и т.д.), специальных дисциплин ограниченного выбора (социология, международный рынок, управленческое консультирование, мотивация, психология управления, информатика и т.д.), а также ряд дисциплин свободного выбора (иностранный язык, риторика, методы принятия решений и т.д.).

Таким образом, будущий магистр коммерции должен быть высококвалифицированным менеджером, способным эффективно работать в условиях рыночных отношений.

М.САВИЦКИ, кандидат эканамічных навук, прафесар

**(Беларускі дзяржаўны
эканамічны ўніверсітэт)**

ПАДРЫХТОЎЦЫ КАДРАЎ ПАТРЭБНЫ ДЗЯРЖАЎНЫ ПАДЫХОД

Трагічная рэальнасць: Беларусь стала суверэннай дзяржавай, беларуская мова згодна з Законам аб мовах стала дзяржаўнай, а значная частка гонар наці — кіраўнікоў і выкладчыкаў ВУ адрмоўна адносяцца да поўнага пераходу на дзяржаўную мову.

Гавукай даказана, а гісторыя развіцця сусветнай культуры пацвердзіла, што недаацэнка нацыянальных моў у адукацыі, тым больш дзяржаўнай, вядзе да маральнага заняпаду грамадства і змяншэння энергіі думкі, бо за кожнай мовай стаіць пэўная с'стэма прыёмаў мыслення.

Адраджэнне і станаўленне беларускамоўнай вышэйшай школы для кіраўніцтва і выкладчыкаў ВУ не нейкая абстракцыя, а паўсядзённая рэальнасць. Рэктар, дэкан, загадчык кафедры, выкладчык як асоба з'яўляюцца арганізатарамі і натхняльнікамі перш-наперш свайго ўласнага адраджэння, а затым ад яго — да адраджэння беларускай вышэйшай школы. Мы, супрацоўнікі ВУ, — пачынальнікі стварэння беларускамоўнай вышэйшай школы.

Паставім вельмі простае жыццёвае пытанне: ці ёсць у свеце якая-небудзь нацыя, якая развівае і рэзультуючае моўныя працэсы, зыходзячы ў першую чаргу не з інтарэсаў кароннай нацыі, а з інтэлектаў грамадзян нацыянальных меншасцяў? Не і яшчэ раз не. Мову нацыі развівае і захоўвае яе носьбіт — кароннае насельніцтва дзяржавы. Ступень асіміляцыі беларусаў дасягнула крытычнага ўзроўню, за якім можа пачацца знікненне беларускай нацыі. Выратаванне магчыма толькі шляхам адраджэння, які прайшлі многія народы. Беларусы тут нічога новага не адкрываюць, а толькі паўтараюць гаротны лёс іншых народаў, напрыклад чэхаў, пакістанцаў і інш.

Калі мы будзем адраджаць беларускую вышэйшую школу, а яе трэба амаль што ствараць нанова, з улікам гістарычных імперскіх інтарэсаў іншых нацый, то не быць беларускай школе ні па духу, ні па зместу. Але ж грамадскасць ведае (гэта ўпершыню было надрукавана ў "Настаўніцкай газеце" 4.03.92 Г.) з вуснаў Міністра адукацыі Беларусі, што "у нас адсутнічае нацыянальная школа, нацыянальная не толькі па мове, а і па духу, змесце". Дык ці лагічна ў гэтых варунках пры Адраджэнні беларускай школы на першае месца ставіць як галоўнае "свабоду выбару, свабоду самавызначэння"? Свабоду для каго? — для тых, хто ніколі не лічыў Беларусь за самастойную дзяржаву, а беларускі народ — за самастойны народ са сваёй мовай, гісторыяй, культурай. На самай справе гутарка ідзе аб свабодзе ад абавязкаў павяжаць правы беларусаў пабудаваную незалежную дзяржаву на сваёй бацькаўшчыне і жыць у роднамоўным інфармацыйным асяроддзі. Тых, хто нас асіміляваў, мелі і маюць свабоду дужэйшага і яны вызначыліся, што для іх беларуская мова не патрэбна. У іх свае нацыянальныя інтарэсы, гэта натуральна, але яны не супадаюць з нацыянальнымі інтарэсамі беларусаў. Мо хопіць танцаваць пад чужую мелодыю і не свой танец!

Навошта ствараць "гэарэтычныя" праблемы пры вырашэнні пытання аб мове ў выхаваўчым і адукацыйным працэсе? Чаму для беларусаў павінны існаваць нейкія ўнікальныя ўмовы, а не агульнапрынятыя, натуральныя: кожны народ у сваёй бацькаўшчыне мае права, а дзяржава

абавязана забяспечыць выхаванне і навучанне асобы на роднай мове. Стварэнне беларускамоўнага інфармацыйнага асяроддзя ў поўным аб'ёме жыццядзейнасці насельніцтва на тэрыторыі Беларусі — галоўны канстытуцыйны абавязак усіх дзяржаўных структур.

Чалавечы розум можа ўсё абгрунтаваць, нават нежаданне нейкай часткі рэктараў пры выкананні службовых і прафесійных абавязкаў карыстацца беларускай мовай у поўным аб'ёме, а зводзіць яе да дэкарацыі пры адкрыцці пасяджэнняў, урачыстых сходаў. Мне цяжка ўявіць навукоўца (рэктар, дэкан, загадчык кафедры, прафесар, дацэнт), які не здольны пры жаданні і ўнутранай інтэлектуальнай патрэбе за год, ну, максімум за два гады паставіць курс лекцый і астатні комплекс вучэбна-выхаваўчага працэсу на беларускай мове. А прайшло ужо 3 гады з моманту прыняцця Закона аб Мовах і год — Закона аб адукацыі. Сам быў "як усе" поўнаасцю "рускамоўным". Спатрэбілася каля года на канцы шостага дзесятка жыцця, каб у поўным аб'ёме выкладаць інфарматыку і вылічальную тэхніку на беларускай мове.

Тэракананы, што мова — гэта аснова нацыянальнай палітыкі дзяржавы. І любыя навуковыя абгрунтаванні моўнай сітуацыі ў Беларусі не на карысць натуральнага Адраджэння беларускай мовы, беларускай школы — гэта палітыка мэтанакіраваная: для адных — адцягнуць час — мо ўсё вернецца як было, для другіх — вялікая палітыка з 300-гадовай гісторыяй.

Адказным супрацоўнікам Міністэрства адукацыі зроблена вельмі важнае афіцыйнае прызнанне, што "кіраўнікі ВУ ішчэ не сталі размаўляць на дзяржаўнай мове". Зрабіўшы гэта прызнанне і разумеючы недарэчнасць сітуацыі, далей зроблена спроба апраўдаць гэтую ненармальнасць тым, што "для актыўнага валодання мовай патрэбна бесперапынная практыка" і для гэтага дастаткова карыстацца дзяржаўнай мовай "на нарадах, пасяджэннях, канферэнцыях і г.д.". Што тычыцца бесперапыннай практыкі, дык ужо тры гады рэктары ў адпаведнасці са згаданымі Законамі павінны былі практыкавацца. А мо ім хто-небудзь забараняў? Незразумела таксама, як рэктар можа выступаць у дыскусіях на канферэнцыях на дзяржаўнай мове, калі ён ёю не валодае? Пэўна, маецца на ўвазе здольнасць сказаць некалькі сказаў пры адкрыцці канферэнцыі, рады.

Гістарычн і момант патрабуе з боку ўрада і Міністэрства адукацыі адекватных падыходаў пры назначэнні асоб на пасады рэктараў. Жыццё паказвае, што як мага хутчэй неабходна правесці атэстацыю рэктараў усіх ВУ. Пасады рэктараў маюць права займаць навукоўцы, якія здольныя не толькі на працягу 2-3 год закласці арганізацыйна-метадычныя і навуковыя асновы беларускай вышэйшай школы. Але і актыўна ўплываць і спрыяць развіццю ўсёй сістэмы выхавання і навучання ў Рэспубліцы Беларусь. Рэктараў у сучасных умовах трэба назначаць, а не выбіраць. Прасцей сказаць, што гэта экстрэмізм, альбо параўнаць з

прыёмамі мінулых часоў, але ж адваргаючы ці не заўчажаючы наш натуральны падыход, мы свядома ці несвядома прызнаём у нечым сваю непа-нацэннасць у параўнанні з калегамі з Расіі, Германіі, Ізраіля. Ці мае права на жыццё пытанне аб тым, ці павінен рэктар у Тэль-Авіве прафесійна валодаць ідзіш (іўрыд), у Маскве — рускай, у Берліне — нямецкай мовамі?

Аб атэстацыі. Для таго каб усе маладыя, таленавітыя навукоўцы-выкладчыкі праз 1—2 гады выкладалі свае прадметы на беларускай мове, не хапае маленькай дробязі, якая не каштуе ні граша, з боку ўрада і Міністэрства адукацыі — уключыць у палажэнне аб прысваенні навуковых званняў дацэнта і прафесара толькі адзін дадатковы пункт: "Прэзідэнт павінен прадставіць літаратурны тэкст курса лекцый на беларускай мове". Гэтым самым будзе заключены падмурак для выдання дапаможнікаў, падручнікаў, курсаў лекцый на дзяржаўнай мове. Агульнавядома, як узрастае навукова-метадычныя актыўнасць выкладчыка перад атрыманнем навуковых званняў. Накіраванасць яе ў рэчышча стварэння беларускай вышэйшай школы — задача дзяржаўных структур.

А.Г.ШРУБЕНКО, кандидат экономических наук, доцент

(Академия управления при
Совете Министров Республики Беларусь)

КАДРЫ УПРАВЛЕНИЯ: ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К РЫНКУ

Как свидетельствует мировая практика, кадровую политику формирует и осуществляет в первую очередь государство. Государственная кадровая политика в современных условиях — это прежде всего создание системы управления, учитывающей переход к рыночным отношениям, определение текущей и перспективной потребности в адекватных кадрах, всесторонний учет возрастающих по своему значению факторов формирования мотивов управленческой деятельности, к которым относятся, прежде всего, социальные, социально-психологические, культурные, национальные традиции, историко-этические особенности развития региона, морально-этические нормы и обычаи, глобальная и региональная экологическая ситуация.

Кроме того, необходимо предусматривать правовую основу кадрового обеспечения перехода к рынку, в том числе государственную поддержку формирования и развития управленческого персонала, включая его подбор, расстановку, оценку, стимулирование деятельности и использование, а также развитие системы подготовки, переподготовки и повышения квалификации кадров управления, обеспечение равных стартовых